

prehodnem obdobju od trinajstega leta navzgor. Nekatera mladinska slovstva so pod silo razmer izoblikovala za to obdobje docela specifično literaturo, pa je žal (ali k sreči) bolj tolažba za odrasle, češ: potrudili smo se, da tudi tej najbolj problematični mladini nekaj nudimo. Tuje izkušnje so pokazale, da ta mladina ne išče življenjskih spoznanj v taki »zanjo primerni« literaturi. Pri nas za »mladino na prehodu« primerne literature ni (četudi imamo zbirko Školjka). S tem pa še ni rečeno, da ne obstaja vprašanje, po kakšnem berilu potemtakem sega ta mladina. Ali ji je še potrebno vodstvo, oziroma če tako vodstvo sploh sprejme! Menim, da bi morali glede na to izdajati poleg Kondorja dovolj domače in tuje klasike in predvsem dovolj kvalitetnih domačih in tujih sodobnih del, ki ne izkrivljajo resnice, pa četudi niso povsem primerna za »mladino na prehodu«.

Vsekakor je tudi problem, da se naše založbe pri programiranju knjig za mladino prade vežejo na program osnovnega in deloma srednješolskega obveznega čtiva. Čeprav je takemu konceptu na najenostavnejši način zagotovljena konsumacija knjig, pa utegne postati preenostranski. Poleg tega izhaja literarna vzgoja v šoli predvsem z literarnozgodovinskega aspekta in ne upošteva v zadostni meri tudi psihične razvitosti. Prav je, da se založbe ozirajo na potrebe šol, nuditi pa morajo mnogo več. Zveza med založbo in bralcem naj bi bila direktna, ne le posredna. Program založb naj bi ob najširših literarnovzgojnih načelih upošteval bralčeve interese, ki so pogojeni z njegovo duševno strukturo v posameznih razvojnih obdobjih.

MED KNJIGAMI

ANTOLOGIJA ANGLEŠKIH PREVODOV GRADNIKOVIH PESMI. Gradnikova poezija je zdaj postala dostopna mednarodnemu angleško beročemu občinstvu v posebni antologiji.* Največ zaslug za to knjižico ima neutrudni posrednik naše poezije svetu Janko Lavrin. Uredil jo je, sodeloval pri večini prevodov, v uvodu predstavil pesnika in skušal pojasniti celo slovensko geografsko, zgodovinsko in literarno situacijo. Mogoče pa si je prav s tem zadnjim ciljem zastavil težjo nalogo, kot jo je mogoče rešiti na nekaj straneh uvoda. Slovenskega bralca bo najbrž motila kakšna preveč poenostavljena trditev o literarnem dogajanju pred Gradnikovim pesniškim nastopom in ob njem. Nasprotno pa je Lavrinov pogled na Gradnikovo poezijo izraz samostojno izoblikovanega odnosa. Velika samostojnost je pisca uvoda zapeljala včasih celo malo predaleč: ko našteva pesnikova dela, ne omenja naslovov povojnih Gradnikovih zbirk, prav tako pa tudi ne antologije *Harfa v vetru*, ki jo je za pesnikovo sedemdesetletnico pripravil Filip Kalan.

Isti suvereni odnos je pokazal Lavrin tudi pri izbiri pesmi. Ni upošteval zbirk po *Zlatih lestvah*, pritegnil pa je nekaj pesmi mimo doslej najobsežnejše antologije Gradnikove poezije *Harfa v vetru*. Lavrin je izbral največ pesmi iz zbirke *Večni študenti*, ki je med Gradnikovimi zbirkami najbolj enotno uglašena na razmišljanja o transcendenčnem smislu bivanja. Te pesmi (med njimi tudi tiste iz cikla *Kmet govori*) so nekakšno drugo težišče v Lavrinovi antologiji. Prvi vrh v nji so namreč erotične pesmi iz Gradnikovih zgodnejših zbirk (izbor

* Selected Poems by Alois Gradnik. Translated by Various Hands. Edited and Introduced by Janko Lavrin. John Calder, London 1964.

iz znanih ciklov *Pisma* in *De profundis*). Obe skupini pesmi sta nastali ob podobnih doživetjih, le da jim daje drugačna čustvena obarvanost posebno vrednost. Tako so pesmi v angleški antologiji ubrane v precej enotno meditativnost s panteističnim občutjem, ki ga poudarja že uvod. Vendar je urednik poskrbel, da je vsaj nakazal tudi druge aspekte pesnikove ustvarjalnosti, na primer njegovo povezanost z domačo zemljo in s človekom. V antologijo je uvrstil tudi nekaj imenitnih Gradnikovih interpretacij narave, predmetnega in pojavnega sveta, v katerih prihaja pesnikova osebnost morda še bolj do izraza kot v osebnoizpovednih pesmih. Ker pa imamo pred seboj v celem samo 34 Gradnikovih pesmi, najbrž ne smemo upati, da bomo med njimi našli vse najbolj uspele stvaritve iz pesnikovega opusa, ki obsega z antologijami vred, pa brez bibliofilskih izdaj, kar enajst zbir.

O samih prevodih bi lahko rekli, da zelo verno posredujejo idejni svet originala, morda le na enem mestu (*De profundis* VII, zadnja kitica) prevajalec ni čisto ujel skrite antiteze. Tu in tam je kakšna besedna zveza zamenjana s podobno ali kakšna beseda dodana, vendar skoraj zmeraj v smislu originala. Pri tem ne smemo pozabiti, da je Gradnik verjetno hud problem za prevajalca: njegovi verzi so zgoščeni in nasičeni s pomenom, vsaka beseda je nosilka ideje. Prevajalci so si razen tega prizadevali ohraniti njegov stil in ritem, in to jim je v dobršni meri uspelo, čeprav so zaradi različne strukture obeh jezikov morali v prevodu kdaj pa kdaj uporabiti drug metrum. Iskati so morali tudi ustrezne rime, vendar jim je šlo to še kar dobro od rok, saj ni videti, da bi zaradi rim morali žrtvovati kakšno stilno ali smiselno prvino. Le včasih se je kakšna Gradnikova metafora zgubila, opazni so tudi premiki k večji splošnosti in abstraktnosti. K točnosti in lepoti prevodov je verjetno pripomoglo to, da sta pri marsikateri pesmi sodelovala po dva prevajalca, eden britanski in drugi slovenskega rodu. Precej pesmi je prevedel Janko Lavrin sam ali pa je vsaj sodeloval pri njihovem prevajanju. Prevode so prispevali še zdaj že pokojni britanski slavist W. K. Matthews, K. Richards, Paul Selver in A. Lenarčič.

Profesor Lavrin in njegovi sodelavci so antologijo skrbno pripravili, tudi tisk in oprema sta lepa. Prav zaradi kvalitet te drobne knjižice pa bi si želeli, da bi bila vsaj malo bolj obsežna.

Vlasta Pacheiner

OPTIMISTICNA PRIPOVED O CLOVEKU. Škerljevo knjigo *Misleči dvo-nožec** je težko uvrstiti v eno od običajnih knjižnih zvrsti: ni niti poljudno delo, ne antropološki učbenik, niti branje za razvedrilo — in vendar lahko služi vsemu hkrati. Kljub raznoliki snovi (ki npr. niha med faktografsko somatologijo in filozofijo) in mnogim že znanim in pogosto opisovanim dejstvom (anatomija človeškega telesa, fiziologija, genetika), je knjiga celovito in originalno delo. Avtorjeva vodilna misel čim popolneje prikazati človeka — kot biološko vrsto *Homo sapiens* in kot misleče, socialno živeče bitje — je izražena že v naslovu in daje pečat celotnemu delu.

Kot znanstvenik in kot pisec se Škerlj rad izogiblje ustaljenim in preizkušnim normam, njegov odnos do obravnavane teme je izrazito subjektiven, kritičen in polemičen. Medtem ko ga snov nekaterih poglavij (*Človeško telo*)

* Dr. Božo Škerlj, *Misleči dvo-nožec*. Ilustriral Mario Peruzzi. Knjižnica Priroda in ljudje. Mladinska knjiga, 1963.